

-
- EERSTE JAAR ZONDER NEONICOTINOÏDEN
 - VERGELINGSZIEKTE ZICHTBAAR IN BIETEN
 - 50% PERCELEN VOLVELDS BESPOTEN
 - EXTRA KOSTEN: €40 TOT €100 PER HECTARE
 - BESPOTEN BIETEN HALEN GROEIACHTERSTAND IN

Bietentelers worstelen met insecten

Sinds dit jaar zijn bieten niet langer beschermd tegen insecten via de neonicotinoïden in de zaadcoating. Telers moeten volvelds spuiten. "Ik was verbaasd over het grote aantal luizen in de bieten."

Door Jan Engwerda

Akkerbouwer Koos Sturm in Ens (Fl.) deed afgelopen voorjaar een experiment. Hij spoot zijn bieten niet tegen luizen, ook al hadden vrijwel alle plantjes gekrulde of ingesnoerde bladeren vanwege zuigschade door de zwarte bonenluis. Sturm wilde weten of de natuurlijke vijanden zijn bieten zouden bevrijden van de luizen. Hij heeft rondom zijn bietenperceel zes meter brede bloemenranden gezaaid in het kader van een natuurproject. Dus hij was hoopvol in het voorjaar dat de natuurlijke vijanden de luizen de baas zouden worden.

Eind mei kon Sturm het niet langer aanzien. “Ik was verbaasd over het zeer grote aantal luizen in de bieten. Het perceel stond vol draaiers, zo hadden de luizen huisgehouden. De bieten zijn immers niet meer beschermd tegen insecten via de neonicotinoïden die voorheen in de zaadcoating zaten. En de natuurlijke vijanden kwamen niet. Ik heb mijn bieten eind mei met een pyrethroïde gespoten om de luizen direct te doden. ▶

FOTO: JAN WILLEM SCHOUTEN

FOTO: JAN WILLEM SCHOUTEN

Akkerbouwer Peter Buysrogge (links) uit Emmeloord (Fl.) beoordeelt samen met cropmanager Olaf van Campen van Adama (midden) de suikerbieten. Wouter Buysrogge kijkt toe. De bieten hadden begin mei veel last van zwarte bonenluizen en aardvlooiën (foto's links). De bieten zijn sinds dit jaar niet meer beschermd tegen insectenvraat via de zaadcoating. De EU verbood vorig jaar de drie neonicotinoïden: clothianidin, imidacloprid en thiamethoxam in open teelten. FOTOS: MARK PASVEER

De groei was helemaal uit de bieten, dus een systemisch middel konden de planten toen niet opnemen. Daarna heb ik nog een keer met het systemische middel Calypso gespoten om de groene perzikluis te bestrijden. Ik wilde besmetting met vergelingsziekte voorkomen. Dat is goed gelukt, er zit in dit perceel maar een klein plekje

waar de bieten gele bladeren hebben.”

Sturm gaat zijn bieten volgend jaar spuiten tegen insecten zodra dat nodig is. “Mijn bieten hebben dit voorjaar een behoorlijke groeiachterstand opgelopen. Het gewas staat er nu mooi bij omdat dit een bijzonder goed perceel is en bieten kunnen zich goed herstellen gedurende het groeiseizoen. Maar mijn experiment kost opbrengst. Dat ga ik volgend jaar niet weer doen. Door het verbod op de neonicotinoïden in de zaadcoating heb ik twee keer volvelds met een insecticide moeten spuiten.”

België: ontheffing voor neonics

België kent een ontheffing voor neonicotinoïden in bietenzaad. De Confederatie van Belgische Bietenplanters (CBB) heeft, via het Belgische bieteninstituut KBIVB, voor 2020 een nieuwe ontheffing aangevraagd. Secretaris-generaal Peter Haegeman van de CBB is echter niet onverdeeld enthousiast over de regeling. “Er mag gedurende twee jaar na de bieten geen bloeiend gewas worden geteeld, zoals aardappelen of mais. In veel bouwplannen past dat niet. De ontheffing is daarom toegepast op slechts 25% tot 30% van de bietenpercelen.”

De CBB houdt samen met het KBIVB een enquête onder telers. Haegeman: “We willen weten wat de gevolgen zijn als de telers geen gecoat zaad konden gebruiken. Onze indruk is dat de insectenschade dit jaar meevalt, omdat de luizendruk dit jaar laag was door de droge zomer. Daardoor zijn minder volveldsbepuitingen uitgevoerd dan verwacht. Maar dat kan in de toekomst met andere weersomstandigheden heel anders uitpakken. Volvedsbepuitingen met minder selectieve middelen belasten het milieu meer dan de neonicotinoïden in de zaadcoating.”

Vergelingsziekte

Op een bietenperceel een paar kilometer buiten Emmeloord is te zien wat er gebeurt als een teler de insecten onvoldoende bestrijdt. Het hele perceel heeft een gelige gloed door de vergelingsziekte. Dat is een virusziekte die vooral wordt overgebracht door de groene perzikluis. Cropmanager Olaf van Campen van Adama, leverancier van gewasbeschermingsmiddelen, schat de opbrengstderving op dit perceel op 30% tot 40%. “Op de zwaar aangetaste stukken loopt dat op tot meer dan 60%. Waarschijnlijk is op dit perceel al vroeg in het seizoen een besmetting opgetreden.”

Van Campen trekt een aangetaste bietenplant uit de grond. “Deze biet had minstens twee keer zo groot moeten zijn. De neonicotinoïden beschermden de bieten tegen insecten tot zo’n acht weken na opkomst. Nu dat niet meer zo is, loont het om insecticiden volvelds te

Akkerbouwer Koos Sturm (rechts) in Ens wachtte zo lang mogelijk voor hij zijn bieten spoot tegen luizen. Hij bekijkt met cropmanager Olaf van Campen van Adama (links) het resultaat. Sturm: "Er zaten veel luizen in de bieten. De groei was er helemaal uit."

Duitsland: luizen tellen in bieten

De bietensector in Duitsland heeft actief ingespeeld op het neonicotinoïdenverbod.

Opbrengstverliezen als gevolg van het verbod zijn vermeden en de sector gebruikt in beginsel niet meer chemische middelen, maar natuurlijk wel andere. Het verbod betekent ook meer werk voor de bietentelers.

In Noordrijn-Westfalen en de andere Duitse werkgebieden van suikerfabrikant Pfeifer & Langen is een strategie opgesteld om de nadelige gevolgen van het verbod zoveel mogelijk te beperken. De strategie

is gebaseerd op de geïntegreerde teelt en is opgesteld door teeltadviesbureau LIZ (Landwirtschaftlicher Informationsdienst Zuckerrübe) met de Landbouwkamer van Noordrijn-Westfalen, de bietentelersbond en het landbouwministerie van de deelstaat. Er vindt een monitoring plaats van aantastingen door bladluizen, waartegen de neonicotinoïden primair werden ingezet. Volgens adviseur Alexander Ungru van LIZ is de alternatieve bestrijding duurzaam voor het milieu en niet schadelijk voor nuttige insecten.

spuiten. Dat kost zo'n € 20 à € 25 per hectare per keer. Een teler moet twee tot vier keer spuiten. Daar staat tegenover dat de teler zo'n € 50 per hectare bespaart omdat de zaadcoating niet meer toegepast wordt. Op dit perceel zie je de gevolgen als de insectenbestrijding niet goed wordt uitgevoerd. De aantasting door vergelingsziekte kost zeker € 1.100 per hectare aan opbrengst."

Dat een insectenbestrijding effectief is, blijkt op een bietenperceel een paar kilometer verderop. Deze akkerbouwer heeft twee keer het systemische insecticide Bariard gespoten. Op het perceel is slechts één plek te zien waar enkele tientallen bieten in een grote cirkel gele bladeren hebben. Van Campen: "Op het moment dat de teler de groene perzikluis ziet, zijn vaak al infecties ontstaan die dit soort gele plekken veroorzaken."

Akkerbouwer Peter Buysrogge in Emmeloord heeft zijn bieten dit voorjaar met een pyrethroïde gespoten. "De bietenplantjes waren eind april klein en het was koud weer. Dan wordt een systemisch middel niet opgenomen en ik wilde wel de luizen bestrijden. Maar deze bestrijding had niet veel effect. Daarna heb ik nog twee keer met Bariard en een keer met Pirimor gespoten. Toen waren de bieten vrij van luizen. Volgend jaar probeer ik langer te wachten met de luisbestrijding. Dan hoop ik dat de bieten een systemisch middel kunnen opnemen. Ik heb dit jaar zo'n € 90 per hectare extra uitgegeven aan de insectenbestrijding in de bieten."

Akkerbouwer Gilbert van Campen in Kraggenburg heeft zijn bieten twee keer met Bariard gespoten. "Dat

heb ik gedaan toen het aantal luizen rond de schade drempel zat. Ik ga dit volgend jaar weer zo doen. Ik vind het jammer dat de politiek de zaadcoating met neonicotinoïden heeft verboden. Met volvelds bespuiten gebruik je veel meer actieve stof per hectare dan met een zaadcoating. En ik maak extra kosten. Landbouwcom- ►

Frankrijk: schade nog niet bekend

Het Franse bieteninstituut ITB (Institut Technique de la Betterave) kan nog niet zeggen welke gevolgen het verbod op neonicotinoïden heeft voor de bietentelers. "De bietenoogst is amper begonnen", zegt directeur Rémy Duval. "Bovendien was er dit voorjaar weinig schade door bodeminsecten. Daarnaast is het lastig te bepalen of een eventuele opbrengstderving wordt veroorzaakt door droogte of door vergelingsziekte."

Om de schade door bladluizen in kaart te brengen heeft het ITB een uitgebreid monitoringnetwerk opge-

zet. Duval: "Op een groot aantal bietenpercelen telden we de bladluizen en gaven op basis daarvan advies aan de bietentelers over een bestrijding. We zagen al vroeg in het groeiseizoen luizen opduiken, het eerst in Normandië begin mei. Gelukkig hebben de bietentelers twee goed werkende actieve stoffen: fioncamid (Teppeki) en spirotetramat (Movovento). De inzet van deze middelen kent beperkingen, maar ze werken erg goed tegen bladluizen. Het heeft grote schade door vergelingsziekte voorkomen in de suikerbieten in Frankrijk."

missaris Hogan heeft al gezegd dat het verbod voor de bieten niet nodig was geweest. Maar ja, helaas draaien politici hun besluiten nooit terug, ook al zijn het slechte besluiten.”

Ontheffing

Landbouwminister Carola Schouten gaf de telers dit jaar een ontheffing voor het insecticide Batavia in bieten, dat al in andere gewassen is toegelaten, om het verbod te verzachten. Maar dat is een wassen neus, vindt Olaf van Campen van Adama. “Er zijn al genoeg goede insecticiden met verschillende werkzame stoffen, zoals Teppeki, Bariard, Calypso en Pirimor. Batavia heeft een andere actieve stof en voegt in die zin wat toe. Maar de telers moeten nog steeds volvelds behandelen, terwijl de zaadcoating effectiever is en het milieu minder belast. Bij één keer spuiten met een pyrethroïde en drie keer met een systemisch middel zit je rond de 220 gram actieve stof per hectare per groeiseizoen. Terwijl de zaadcoating maar 60 gram werkzame stof per hectare bevat. Het verbod op neonicotinoiden heeft de milieubelasting verhoogd. Dat blijkt ook uit de milieubelastingspunten volgens de milieumeetlat van het onderzoeksbureau CLM. Een ontheffing voor toepassing van een zaadcoating, die in andere EU-lidstaten wel is gegeven, was dus beter geweest.”

Van Campen raadt bietentelers aan ook volgend jaar hun percelen goed in de gaten te houden. “Probeer het spuiten met een pyrethroïde te vermijden. Want dan dood je ook de natuurlijke vijanden. Het is beter te wachten tot de schadedrempel is bereikt en dan te spuiten met een systemisch middel. Naarmate het groeiseizoen vordert, wordt de schadedrempel hoger. Ik raad telers ook aan om het insecticide apart te spuiten en niet te combineren met een onkruidbestrijding. Want je wilt een insecticide juist met veel water spuiten.”

Meer insecticiden

De bietentelers hebben dit jaar meer insecticiden

Cropmanager Olaf van Campen van Adama bekijkt de schade door vergelingsziekte. Op tijd bestrijden houdt de schade beperkt tot een afgebakende plek.

De groene perzikluis kan het virus overbrengen dat vergelingsziekte veroorzaakt. Een ernstige aantasting kan 30% opbrengst kosten.

gebruikt, zegt Gert Sikken, directeur Agrarische Zaken bij Suiker Unie. “In voorgaande jaren werd op ongeveer 1% van de bietenpercelen een volvelds bespuiting uitgevoerd met insecticiden. Dat is dit jaar op ongeveer 50% van de percelen. De neonicotinoiden waren een effectieve en duurzame bestrijding van insecten.”

Door het ontbreken van de neonicotinoiden was er in het voorjaar aantasting door bodeminsecten, zegt Sikken. “Op de klei zijn veel meldingen geweest van het wegvallen van planten door bodeminsecten, zoals bietenkever en springstaarten. Er zijn percelen waar het plantaantal zakte van normaal ruim 80.000 planten naar minder dan 50.000 planten. Dit heeft effect op de opbrengst.”

Daarnaast treft Suiker Unie overal in Nederland aantastingen aan door vergelingsziekte. Vooral in het zuidwesten zijn aantastingen zichtbaar van meer dan 30% in sommige percelen. Suiker Unie verwacht dat het suikergehalte in de aangetaste plekken ruim 1,5 procentpunt lager uitvalt.

Sikken constateert dat telers die luizen hebben bestreden toch vergelingsziekte in de bieten hebben. “We onderzoeken hoe dat kan. Er is een opbrengsteffect door vergelingsvirus, maar dit is moeilijk in getallen uit te drukken. We weten uit onderzoek dat de schade kan uitkomen op 5% tot 20% van de opbrengst op ongeveer 50% van de percelen.”

De Europese organisatie van bietentelers CIBE is bezig de schade door vergelingsziekte in beeld te brengen in de EU. CIBE wil weten waar vergelingsziekte dit jaar opdook, wat de telers hebben gespoten en welke opbrengstderving dit heeft veroorzaakt. De resultaten worden eind oktober verwacht. ■